

“YANGI O`ZBEKISTON” HAYOTIDA MA`NAVIY-MA`RIFIY TEXNOLOGIYALARNI MODERNIZATSIYALASH YO`LLARI

Haqqulov Sherzod

*Sharof Rashidov nimodagi Samarqand davlat universiteti Sport faoliyati va san'at fakulteti
“San'atshunoslik” kafedrası o'qituvchisi*

ARTICLE INFO.

Kalit so'zlar: Modernizatsiya, insonparvarlik, vatansevarlik, kognitiv, ijtimoiy, madaniy, diversifikatsiya, “Yangi o'zbekiston”, ma'naviyat, ma'rifat, texnologiya.

Annotatsiya

Ushbu maqolada bugun kunda o'ta dolzarb masalalardan biri bo'lgan ma'naviyat-ma'rifiy faoliyatning jarayonlari va albatta “Yangi o'zbekiston” hayotida ma'naviyat-ma'rifiy texnologiyalarni modernizatsiyalash yo'llari qisqacha bo'lsada ochib berilgan.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2023 LWAB.

Ma'naviyat-ma'rifiy ishlar maqsad-manzilli jarayon bo'lib, aholi, yoshlar ongining sifat o'zgarishlariga qaratilgan. Bunda ijtimoiy madaniyat faoliyatining o'yin texnologiyalari katta imkoniyatlarga ega, chunki ular yosh yigit-qizlarga zarur ma'naviy bilim va ko'nikmalarni o'ziga xos va qiziqarli usulda-amaliy usulda o'zlashtirishini nazarda tutadi. Bu esa ma'rifiy ishlarni yuqorida qayd etilgan infoteynment tamoyili asosida tashkil qilish imkoniyatlarini yaratadi.

Ma'naviyat-ma'rifiy ishlarda o'yin texnologiyalarining joriy qilinishi uni detalli modellashtirishga bog'liq. Modellashtirish-bu ilmiy tadqiqot metodi bo'lib, tadqiq etilayotgan obyektning modelini yaratish va o'rganishni nazarda tutadi. Model tadqiqot predmetining aniq parametrlarini, aloqalarini, vazifalarini, ya'ni originalini qayta yaratishga qaratilgan elementlar tizimi sifatida xizmat qiladi. Modellashtirish-aktual, real hamda potentsial va imkoniyatdagi voqea-hodisalarni kompleks holda tahlil etish mumkin bo'lgan konseptual-metodik obyektlarni loyihalashtirish imkonini beradi.

Ma'naviyat-ma'rifiy ishlarda o'yin texnologiyalaridan foydalanish masalasiga turli yondashuvlar bor bo'lib, ularni o'rganish asosida biz tomonimizdan yaratilgan pedagogik model bir-biriga uzviy bog'langan yaxlit komponentlar sifatida namoyon bo'lib ular orqali ma'rifiy jarayonni samarali tashkil etish mumkin. Mazkur masala tajriba sinov tarzida olib boriladigan ishlar uchun asos qilib olinganini alohida qayd etish kerak.

Targ'ibot-tashviqot, PRning ijtimoiy-madaniy faoliyat o'yin texnologiyalari bilan uyg'unlashuvi jahon tajribasida keng foydalanilmoqda. Biz ushbu yo'nalishning milliy (Sharq) va Yevropa davlatlarida foydalanilayotgan (G'arb) modellarini uyg'unlashtirish imkoniyatlarini o'rgandik. Bunda kompetentli yondashuv asosida, qonuniyatlarga asoslangan, bir-biriga funksional bog'langan, aniq yaxlit tizim sifatida qaralib, quyidagi yo'nalishlardan iborat bo'lishi nazarda tutiladi:

- konseptual yo'nalishda-ma'naviyat-ma'rifiy ishlar aholi, yoshlar ma'naviyatini yuksaltirishda ijtimoiy taklif, maqsad, o'yin texnologiyalarining qo'llanilish tamoyillarini o'z ichiga oladi.
- funksional yo'nalish-tadqiq etilayotgan jarayonda o'yin texnologiyalarining asosiy vazifalari ochib

beriladi;

- tashkiliy faoliyat yo`nalishi—bunda ma`naviy-ma`rifiy ishlar o`z ichiga ijtimoiy-madaniy faoliyatdagi o`yin texnologiyalarining shakllari, usullari, tur va metodlarini oladi;
- Mezonli-natijaviy yo`nalish, ma`naviy-ma`rifiy ishlarning mezon va darajalarini tavsiflaydi.

Yuqoridagi bo`limlarni ajratish ma`naviy-ma`rifiy ishlarni maqsadli jarayon sifatida hamda uning asosiy qismlarining o`zaro bog`liq holda aniq tasavvur etish imkonini beradi.

Shuni ta`kidlash kerakki, ma`naviy-ma`rifiy ishlar mohiyatana ijtimoiy madaniy faoliyatdagi o`yin texnologiyalarining metod, vosita va shakllari mazmunini belgilovchi, me`yor sifatida qabul qilingan tamoyillarga asoslanadi. Ushbu tamoyillarga quyidagilar kiradi:

1. Insonparvarlikka daxldorlik tamoyili. O`yin jarayonining muhim xususiyati—inson, uning qobiliyatlarini aniqlash va rivojlantirish sanaladi. Bundan kelib chiqib ushbu tamoyil ma`naviy-ma`rifiy tadbirlari ma`naviy-ma`rifiy ishlar ishtirokchilariga nisbatan hurmatda bo`lishni, ularning huquq va erkinliklarini shuningdek, vijdon erkinligi, e`tiqod erkinligini ta`minlashga asoslanadi.
2. Yosh va individual xususiyatlarni hisobga olish tamoyili. Fan tomonidan insonlarning har turli yoshidagi psixik jarayonlari, faoliyati, hatti-harakatlarining o`ziga xosligi o`rganilgan. Ma`rifiy, madaniy ta`sirlar uyg`unligi individning shaxs sifatida psixologik va biologik yetilishiga ijobiy ta`sir qiladi. Buning natijasida ishtirokchilarda o`z hatti-harakatlarini anglashga va hayotiy maqsadlarini belgilab olishga intilish oshadi.
3. Pedagogik maqsadga muvofiqlik tamoyili. Ushbu tamoyil tashkilotchi shaxsning ijobiy rivojlanishiga yordam beradigan o`yinning maqbul shaklini tanlashni nazarda tutadi.
4. Variantlilik tamoyili. Tashkilotchilar tomonidan tashkil etiladigan tadbir-o`yin-har bir ishtirokchining birday ishtirok etishini, o`yinda o`z o`rnini va uni shaxsiy mazmun bilan boyitish imkonini yaratadi.
5. O`zini namoyon etish tamoyili. O`yin jarayonida ishtirokchilar o`zlarining ichki dunyosini namoyon etish bilan birga g`oyalar, ijtimoiy kayfiyat, muammolar, ehtiyojlar va ideallarni o`zida his etib ko`radi, ular esa o`z navbatida shaxsning o`zini ifoda etishi orqali namoyon bo`ladi.
6. Tizimlilik tamoyili. Ishtirokchilarda shakllantiriladigan bilim va ko`nikmalarning maqsadli va tartibli bo`lishini ta`minlaydi.
7. Qiziqishlarning aloqadorligi tamoyili. O`yin loyihasi doim o`ziga xos tarzda reallik va optimallik, hohish va imkoniyat, asosiysi loyiha ishtirokchilarining qiziqishlari o`rtasidagi rolli kelishuvni o`z ichiga oladi.
8. Jamoaviylik tamoyili. Bu tamoyilga ko`ra, har qanday ishning natijasi bu jamoaviy faoliyat natijasidir. Bu esa tadbir ishtirokchilarining bir maqsad yo`lida birlashuviga, safarbar bo`lishiga olib keladi.
9. Hayot bilan bog`liqlik tamoyili. Bu tamoyil jahon pedagogikasining fundamental asoslaridan biridir. O`yin faoliyatining hayot faoliyatiga kirib borishidan maqsad quyidagilarda ko`rinadi, masalan, o`yinlarning maqsadi vakolatlar sifatida shakllantiriladi, ya`ni ishtirokchilar jamiyat hayotini yanada yaxshilashga qaratilgan har bir huquqiy masala bo`yicha o`z o`rnini anglash, boshqalar bilan hamkorlik qilishga o`rgana boradilar.
10. Xayrihohlik tamoyili shaxsning ijobiy fazilatlariga tayanadi va o`yin jarayonida o`ziga xos ijobiy ma`naviy muhit yaratadi, chunki shaxsning ijobiy zahiralari ochish ijobiy muhitda, juda yaqin hissiy munosabatlar o`rnatilishiga xizmat qiladi.
11. Ilmiylik tamoyili. Jamiyatning ma`naviy hayoti haqida to`laqonli va haqqoniy axborotni berishni,

o`yin davomida obyektiv qonuniyatlarni hamda jamiyat ma`naviy muhitining rivojlanish qonunlarini ochishni nazarda tutadi.

12. Sog`lom raqobat muhiti. Har bir guruh vaziyat va muammoga oldin o`zining qarashini ishlab chiqadi, bu nuqtai nazarga boshqa guruhlar tomonidan tanqidiy yondashiladi hamda o`z navbatida ularning o`zi ham muammoga o`z qarashlarini, o`z manbalarini yoqlab ko`rsatadilar. Shundan so`ng, guruh o`z loyahasini ishlab chiqib, uni boshqa loyihalardan afzalligini himoya qiladi va u yoki bu loyiha yutib chiqadi.

Shuni alohida qayd etish kerakki, ma`naviy-ma`rifiy ishlarda o`yin texnologiyalarining qo`llanilishi ijtimoiy-madaniy sharoitni hisobga olgandagina yuz beradi, bular:

- shaxsning bo`sh paytini faol tashkil etish orqali maqsadli va muntazam ta`sir etish;
- ijtimoiy madaniy faoliyatda o`yin texnologiyalarining qo`llanilishi;
- pedagogik faoliyatni ishtirokchilarda ma`naviy kamolotni shakllantirish maqsadida ishlab chiqilgan model asosida tashkil etish;
- ishtirokchilarning ma`naviy rivojiga ta`sir etuvchi ijobiy ijtimoiy psixologik muhitni yaratish;
- o`yin texnologiyalari asosida ijtimoiy-madaniy faoliyatdagi pedagogik faoliyatning samaradorligini baholashdan iborat.

O`yin texnologiyalarining funksional yo`nalishi tarbiyalash, ta`lim berish, kommunikatsiya, ijtimoiylashtirish, qiziqtirish, rivojlantirish, o`z-o`zini namoyon qilish kabi vazifalarni qamrab oladi:

O`yinning tarbiyaviy funksiyasi tadbir ishtirokchilari o`ziga xos xususiyatlarining yuzaga chiqishiga hamda ayrim xatti harakatlar va holatlarda oldindan belgilangan ma`naviy ehtiyojlar, qarashlar va qadriyatlarining shakllanishiga yordam beradi. Zero “ma`naviy ehtiyoj subyektni faollashtiradi, uni o`z faoliyatini baholashga, uni qondiradigan manbalarga tizimli e`tibor qaratishga chaqiradi. Zero ma`naviy ehtiyojlar–axloqning ijtimoiy psixologik regulatsiyasida asosiy komponentni tashkil qiladi”.

Targ`ibotda qo`llaniladigan o`yin texnologiyasining ta`limiy funksiyasi ma`rifiy vazifalarni hal etish imkonini beradi, ya`ni mavzu haqida bilim berish, ishtirokchilarga olingan bilimlarni o`zlashtirish uchun sharoit yaratish, shuningdek, ma`naviy-axloqiy faoliyatning malaka va ko`nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

O`yinning kommunikativ funksiyasi tadbir ishtirokchilarida shaxslararo munosabatlar yuzaga kelishi uchun javob beradi, shuningdek, har bir ishtirokchida shaxsiy munosabatlarning yuzaga kelishida, o`z-o`zini boshqarish ko`nikmasi ham shakllantirilib borilishi bilan izohlanadi. Tadbirlarda to`g`ridan-to`g`ri muloqot ma`naviy qarashlar va tasavvurlar bilan almashish, axborotlar hajmini ko`paytirish, to`g`ri qarash va xulq namunalarini ishlab chiqish imkonini beruvchi ijobiy sharoitni yaratadi.

O`yinning ijtimoiy funksiyasi-o`yin davomida ishtirokchilarning turli rollarni bajarish orqali shaxsiy tajribaga ega bo`lishida namoyon bo`ladi. Inson o`zlashtirilgan me`yor va qadriyatlarini amaliyotda sinab ko`radi. O`sha me`yor va hosil bo`lgan shaxsiy ko`nikmalar o`rtasidagi farqlar natijasida ilk qarashlar qaytadan ko`rib chiqilishi mumkin. Bu funksiya ishtirokchi ma`lum ma`naviy me`yorlarni o`zlashtirib olib, u yoki bu qarash, me`yorlarga o`zining subyektiv bahosini berganda amalga oshgan hisoblanadi.

O`z-o`zini namoyon qilish funksiyasi–rolli o`yin ishtirokchilarga o`zini barkamol shaxs sifatida ko`rsatish imkonini beradi va aynan shu jihatdan uning uchun o`yin jarayoni uning natijasidan ko`ra qiziqroq hisoblandi.

Qiziqtirish funksiyasi ishtirokchilarning ongini butunlay ishg`ol qilib, doimiy ravishda tuyg`ular va yangi hissiyotlar almashinuvini ta`minlaydi va ular orqali guruhda o`zaro shaxslararo munosabatning yuzaga kelishi uchun zarur zamin yaratiladi.

Rivojlantirish funksiyasi ishtirokchilarda o`zini va o`zgalarni hurmat qilish, o`z-o`zini boshqarishni nazorat qilish, o`z munosabatini bildirish va muvofiqlashtirish, qonunlarni hurmat qilish, davlat organlari faoliyatiga hurmat munosabatida bo`lish, o`z xatti-harakatlarini amaldagi talablar, me`yorlar, qonunlar bilan taqqoslashni, o`z ehtiyojlarini imkoniyatlari bilan muvofiqlashtirishini nazarda tutadi.

Tashkiliy yo`nalishi ma`naviy-ma`rifiy tadbirlarni shakllantirish jarayonida faol qo`llanuvchi ijtimoiy-madaniy faoliyatning o`yin texnologiyalari metodlari, shakllari, vositalari va turlarini o`z ichiga oladi.

Ijtimoiy-madaniy faoliyatning nazariyasiga asosan, har qanday ijtimoiy-madaniy faoliyat texnologiyalari ma`lum metodlar orqali yuzaga chiqadi. Shundan kelib chiqib, ma`naviy-ma`rifiy tadbirlarda qo`llash mumkin bo`lgan ijtimoiy-madaniy faoliyatning o`yin texnologiyalari metodlarini alohida ko`rib chiqamiz.

O`yin faolligini oshirish metodi. Ushbu metod asosida rag`batlantirishning turli variantlari va yangi bilimlarni o`zlashtirishga qaratilgan musobaqalashish usuli yotadi.

Rag`batlantirish—ishtirokchi harakatlariga berilgan ijobiy baho bo`lib jamiyatda ijobiy qarashlar, fikrlar, g`oyalar, malakalar va ko`nikmalarni mustahkamlashdan iborat. Rag`batlantirish ijobiy hissiyotlarni uyg`otish orqali tadbir jarayonida yaxshi kayfiyat tug`diradi, mas`uliyatni kuchaytiradi, ishonchni oshiradi.

Ma`qullash-bu rag`batlantirishning eng oddiy usuli bo`lib, u tashkilotchi tomonidan mimika, hatti harkat, xulqqa yoki o`yin ishtirokchisi ishiga ijobiy baho orqali bildiriladi;

Tashakkur bildirish va mukofatlash—tadbir ishtirokchilarida o`yindan tashqarida ham uzoq davom ettirishga ruhlantiradigan kuchli va qat`iy ijobiy hislarni uyg`otadi, qo`llab-quvvatlaydi, mustahkamlaydi.

Dalda va maqtov-yaxshi kayfiyat uyg`otadi, umid beradi va g`alabaga ishonch uyg`otadi. Shuni ta`kidlash kerakki, rag`batlantirish nafaqat uyinga nisbatan ijobiy tuyg`ularni yuzaga kelishiga yordam berishi, balki tashkilotchiga xalaqt berishi ham mumkin, shuning uchun quyidagilarni hisobga olish kerak:

Tashkilotchi rag`batlantirayotganda o`z e`tiborini ishtirokchilarning mukofot yoki sovrinni olishga qaratilgan tashqi intilishlariga emas, balki ichki xulosa va ma`naviy-axloqiy sabablarga qaratishi va ruhlantirishiga qaratishi kerak. Rag`batlantirish, guruhlar yoki raqib guruhlarini bir-biriga qarshi qilib qo`ymasligi uchun omadi kulmagan ammo bunga astoyidil harakat qilganlarga ham bildirilishi mumkin.

Rag`batlantirish individual yondashuvni talab etadi. Kerakli paytda orqada qolayotgan yoki o`z qaroriga ishonchi so`ngan ishtirokchini ruhlantira olishi kerak. Rag`batlantirish tez-tez takrorlanmasligi kerak, bu usulni qo`llaganda adolat mezonidan kelib chiqish zarur.

Musobaqalashish-ishtirokchilarning tabiiy ehtiyoji sanaladi. Musobaqalashish jarayonida ular taklif etilayotgan g`oya, fikrlarni juda tez o`zlashtiradilar va bu bilan o`z fazilatlarini rivojlantiradilar. Ma`naviy-ma`rifiy tadbirlarda musobaqani tashkillashtirish-bu uyin harakatlarining samarali asosi sanaladi. Musobaqalashish qiyin va zavqli bo`lishi kerak. Shuning uchun ishtirokchilar o`yinning maqsad va vazifalarini to`g`ri aniqlash, baholash mezonlarini ishlab chiqish, musobaqa o`tkazish uchun sharoit yaratish, xulosa yasash juda muhimdir.

O`yin jarayonida bilish faoliyatini faollashtirish metodi munozaradan foydalanishni, didaktik material bilan mustaqil ishlashni, unga bog`liq vaziyatni hal etish orqali muammolli masalani yechishni nazarda tutadi. Ta`kidlash kerakki, ushbu metodni qo`llash orqali biz o`yin ishtirokchilarining aqliy faoliyat ko`nikmasini shakllantirishga, analiz, sintez, umumlashtirish, taqqoslash, sabab, oqibat bog`liqligini o`rnatishga, ya`ni inson ongining mantiqiy tafakkur masalalari uchun javob beradigan sohalarni harakatga keltirish orqali ishtirokchilarning mafkuraviy immuniteti, qarashlari va e`tiqodining to`g`ri

shakllanishiga yordam beramiz.

O`yin vaziyatlarining modellashtirish metodi o`yin jarayonida real obyektiv sharoitni yaratish, tadqiq etilayotgan asosiy muhim xususiyatlarni ochishga qaratilgan. O`yin modelining shakli birinchi o`rinda modellashtirish yordamida javob olish mumkin bo`lgan malakalarni belgilash orqali aniqlanadi.

Modellashtirish-bilish metodi sifatida barcha metodlarning u yoki bu jihatdan reallikka asoslanishini ko`rsatadi. Biz ishtirokchilar uchun rolli, ishbilarmonlikka, imitatsiyaga asoslangan o`yin turlariga alohida e`tibor qaratdik. Rolli o`yinlarning o`ziga xosligi rolning aniq tavsiflanishi bilan izohlanadi. Zero o`yindagi xulq ishonchli va haqiqiy bo`lishi kerak. Ishbilarmonlik o`yining o`ziga xosligi shundaki, u huquqiy o`zlashtirishning faol shakli bo`lib, o`yin davomida ijodiy tafakkur rivojlanadi, huquqiy vaziyatni tahlil qilish va yangi huquqiy masalalarni hal etish qobiliyatiga ega bo`ladi.

Imitatsion o`yin asosida, ma`lumki, real hayotiy voqelik - imitatsiya yotadi, imitatsion o`yinlar yangi g`oya, qarash, fikrlarni o`zlashtirishga bo`lgan motivatsiyani kuchaytiradi. Ma`naviy-ma`rifiy tadbirlarda qo`llaniladigan o`yin texnologiyalari g`oyaviy emotsional ta`sir vositasi majmui bo`lib, tarbiyaviy maqsadga yetishni tezlashtiradi, samarasini oshiradi.

Bizning modelda biz shunday vositalarga: og`zaki (tirik so`z), texnik (Multimedia, videoapparatura), bosma (kitoblar, ilmiy adabiyot, gazeta va jurnallar), ko`rgazmali(plakat va maketlar) murojaat qilamiz. Tanlangan vositalarning muvaffaqiyatli qo`llanilishi uchun bir qancha qoida va majburiyatlarga amal qilish zarur:

- vositalar tanlovi hamisha ma`lum bir tadbirning maqsadiga, jumladan tarbiyaviy maqsadiga ham bog`liq, chunki aynan maqsad vositalarni oqlaydi;
- tanlangan ta`sirchan vositalarning soni va xarakteri tashkil etilayotgan tadbirning vazifalariga muvofiq kelishi kerak;
- tashkilotchi u yoki bu vositalarni tanlar ekan, ularni yaxshi bilishi va a`lo darajada qo`llash metodikasiga ega bo`lishi, uning kuchli va kuchsiz jihatlarini bilishi kerak;
- Ixtiyoringizda bo`lgan vositalar doim qo`l ostida bo`lishi va to`liq ishlaydigan holda bo`lishi kerak.

Tayyorlash metodikasining o`zlashtirilishi texnologik jarayon adaptatsiyasining to`g`riligini tekshirish imkonini yaratadi, chunki o`yinining ommaviy shakllarini tashkillashtirish eng sermehnat va og`ir hisoblanadi.

Ishning guruh shakli-ma`naviy bilimlarni o`zlashtirish va zarur huquqiy tajribani egallash uchun eng qulay sharoitlarni yaratadi, chunki, guruh bo`lib muloqot qilish natijasida insonda turli muammolarga nisbatan shaxsiy fikr va munosabat shakllanadi va tasdig`ini topadi. Bundan tashqari o`yin doirasida bir necha ishtirokchilar qatnashsa, u yanada qiziqarli tus oladi. O`yin ishtirokchilari shaxslararo munosabatlardan hissiy qoniqish hosil qiladi, ularda o`zini o`zi baholash shakllanadi.

Yakka tartibda ishlash shakli tadbirda har bir ishtirokchini faollashtirish, rivojlantirishga qaratilgan.

Mezon-ma`naviy-ma`rifiy ishlarni baholash ko`rsatkichlarini va tadbir-o`yin ishtirokchilari kelishlari lozim bo`lgan natijani o`z ichiga oladi. Shu ma`noda mezon-etalon, andaza, ideal namuna bo`lib xizmat qiladi. Ya`ni tadqiq etilayotgan holatning darajasini ko`rsatadi va real voqea-hodisalar ushbu etalonga muvofiq yoki muvofiq emasligini aniqlashga xizmat qiladi. Shundan kelib chiqib, ma`naviy-ma`rifiy ishlarning tarbiyaviy ko`rsatkichlari sifatida kognitiv (milliy ma`naviyat, dunyoning mafkuraviy manzarasi, qonunlar, urf-odatlar, qadriyatlar, axloq me`yorlari bilimlar), emotsional(insonning jamiyatga, o`z-o`ziga qaratilgan munosabati), hissiy-kommunikativ (tadbir ishtirokchilarining ichki holati, ya`ni o`z-o`zini baholashi, identifikatsiya qilishi, o`z xalqining milliy ma`naviyatiga nisbatan munosabati), hulq (shaxsning real ijodiy(yoki salbiy) g`oya, qarash, holatlarga moyillik darajasi, o`z majburiyatlariga nisbatan faol-nofaol munosabati) kabi mezonlar belgilab olindi.

Shunday qilib, bizning tadqiqotda ma'naviy-ma'rifiy tadbir ishtirokchilarining ma'naviy madaniyati shakllanishi borasida uch bosqichi-past, o'rta, baland darajalari ajratib ko'rsatildi. Har bir bosqich-daraja ma'naviy-ma'rifiy tadbir ishtirokchilari ma'naviy madaniyatining muayyan darajasini tavsiflaydi. Shu sababli keyingi bosqichga o'tish pastdan yuqori ko'rsatkichga qarab ko'tarilishni ko'rsatib beradi.

Ma'naviy madaniyatning **past darajasi** jamiyatdagi ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy hayot haqidagi bilimlarni bilmaslik, asosiy ma'naviy tushunchalarni tushunmaslik, shuningdek, aniq vaziyat tahlilida ma'naviy muammoni aniqlay olmaslik, shaxsning o'zi hamda boshqa shaxslarning ma'naviyatini baholay olmasligi bilan izohlanadi.

Ma'naviy-ma'rifiy tadbir ishtirokchilarining ma'naviy madaniyatining o'rta darajasi ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy hayotdagi bilimlarni tushunish, asosiy ma'naviy manbalarni bilish, jamiyat rivojida ma'naviyatning qadr-qiyamatini yetarli tushunish, aniq ma'naviy vaziyat tahlilida muammoni aniqlay olishi, shaxsning o'zi ma'naviy-axloqiy me'yorlarga amal qilishi tushuniladi.

Ma'naviy-ma'rifiy tadbir ishtirokchilari ma'naviy madaniyatining baland darajasi ma'naviy, ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy hayotdagi bilimlarni to'la bilish va tushunishni, ma'naviy manbaalarni mukammal darajada bilishni, o'zining ma'naviy-axloqiy xulqidan qoniqish his qilishini, jamiyat rivojida ma'naviy qadriyatlarining qadr-qiyamatini anglashni, aniq vaziyat tahlilida ma'naviy muammoni aniqlay olishni, ma'naviy muammoni hal etishning turli yechimlarini topish va asoslashni, eng samarali usullarni tanlay olishni nazarda tutadi.

Qayd etish kerakki, ma'naviy-ma'rifiy tadbir ishtirokchilarining ma'naviy madaniyatini shakllantirishdagi pedagogik faoliyatning natijasi: ma'naviy qadriyatlarni bilishi va amal qilishi, o'zini va o'zgalarni hurmat qilishi, Vatanga sadoqati, shaxsning jamiyat uchun foyda va zarar nuqtai nazaridan baholay oladigan va shunga intilishi orqali tavsiflanadigan daxldorligi, ijtimoiy kompetensiyalarga egaligi hisoblanadi.

Ma'naviy-ma'rifiy tadbir ishtirokchilari ma'naviy madaniyatini shakllantirishning pedagogik modeli bir-biriga uzviy bog'liq elementlarga: jamiyatning ijtimoiy taklifi, konseptual bo'lim (maqsad, vazifa, tamoyil va shart-sharoit), tashkiliy-faoliyat bo'limi (turlar, vositalar, shakllar va o'yin faoliyatining texnologiyalari), funksional bo'lim (o'yin funksiyasi), mezonli-natijaviy bo'lim (mezonlar, ko'rsatkichlar, ma'naviy madaniyatning shakllanganlik darajalari)ga asoslanadi. Ularning integratsiyalashuvi natijasida esa ma'naviy-ma'rifiy tadbir ishtirokchilarining ma'naviy madaniyatini o'yin texnologiyalari vositalari yordamida shakllantirishning pedagogik faoliyatdagi samaradorligi oshadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob halqimiz bilan birga quramiz.–T.: O'zbekiston, 2017.–488 b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. Asarlar 1-jild.–Toshkent: O'zbekiston NMU, 2017.–45 b.
3. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik–har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak.–T.: O'zbekiston, 2017.–102 b.
4. Mirziyoyev Sh.M. Jismoniy va ma'naviy yetuk yoshlar– ezgu maqsadimizga yetishda tayanchimiz va suyanchimizdir// Xalq so'zi.–Toshkent, gazetasi, 2017 y. 1 iyul.
5. Quronov M. Ogohlik: tarix va zamon ko'zglasida. “Ma'naviyat”, 2015, 101-b.
6. Quronov M. Ma'naviyat – AQSh va O'zbekiston do'stligi omili.// O'zA sayti. 2018 yil 14 may
7. Quronov M. Milliy tarbiya.–T.: “Ma'naviyat”, 2007.–240 b.